

Lujo Margetič: Statut koprskega komuna iz leta 1423 z dodatki do leta 1668, Koper-Rovinj 1993, 537 str.

Izdaja koprskega statuta, ki jo je za objavo priredil priznani lrvšaški pravni zgodovinar dr. Lujo Margetič, je nastala kot rezultat sodelovanja Pokrajinskega arhiva Koper in Centra za zgodovinske raziskave iz Rovinja.

Uvodna študija, ki jo je pripravil avtor, je razdeljena na dva dela. V prvem delu nas avtor seznanja z poreško-reškim rokopisom statuta, s kriteriji, ki so upoštevani pri izdaji (pri izdaji je avtor poskušal kar najbolj ohraniti besedilo rokopisa) ter s kratko zgodovino mesta Koper. Avtor se ne spušta v razlago zapletene zgodovine Kopra, pač pa poudarja le tiste letnice in dogodke, ki so bili pomembni za razvoj statutarnega prava ter za njegovo razumevanje.

Svoje bogato znanje iz pravne zgodovine nam dr. Margetič predstavi v drugem delu uvodne študije. V njej govori o razvoju statutarnega prava. Statuti, ki se nanašajo na istrska mesta, so prvič zabeleženi v *Thesaurus Eeclesiæ Aquileiënsis* leta 1212. Tako koprski statut iz leta 1423 kot tudi statuti ostalih istrskih mest kažejo neke posebnosti v razvoju srednjeveškega prava. Zaradi tega se prikaz ne omejuje le na statut mesta Koper iz leta 1423 (čeprav je prav ta statut osnova razlage), pač pa ga avtor primerja s statuti drugih istrskih mest.

Kot posebne in pomembne dele statuta avtor omenja določbe o sužnjih in Židih, določbe iz obligacijskega prava, določbe iz lastninskega prava ter določbe statuta, ki se nanašajo na družino in dedovanje. Obligacijska določila koprskega statuta (to so določbe o prometu nepremičnin in premičnin) so najnatančnejša izmed vseli statutarov istrskih mest. Zaradi tega je avtor posamezne pomembnejše določbe razčlenil in jih pravnozgodovinsko razložil. Načelo lastnine je bilo v pravnem sistemu srednjega veka različno od današnjega. Avtor nam v poglavju o stvarnih pravicah iz lastninskega prava razloži posamezne določbe, vpliv rimskega in bizantinskega prava na njihov razvoj ter nas tako približa srednjeveškemu pojmovanju lastnine. Uvodna študija je v celoti prevedena v italijanščino.

Sledi tekst rokopisa. Prve štiri knjige so iz leta 1423. Peta knjiga pa je olranjena v izdaji iz leta 1668. Le-ta vsebuje številna doževa pisma, zaključek in abecedni seznam prvih štirih knjig statuta.

Izdaja statuta se zaključuje s kazalom pomembnih pojmov, majlnim glosarijem in povzetkom v lrvšaščini. Kazalo in glosar sta prevedena v italijanščino.

Daniela Juričić-Čargo

Inventarji 2 - okrajni uradi 1854-1868, Zgodovinski arhiv Celje

Zgodovinski arhiv Celje je v letu 1993 v seriji Inventarji izdal svojo drugo številko z naslovom Okrajni uradi 1854-1868. Avtorji Vida Berkopee, mag. Ivanka Zaje Cizelj in Hedvika Zdove so obdelali okrajne urade Celje, Gornji Grad, Jelšovec (Šmarje pri Jelšah), Slovenske Konjice, Laško, Rogatec, Vrnsko in Okrajni gradbeni urad Celje).

Gradivo okrajnih uradov je Zgodovinski arhiv Celje pridobil iz Avstrije na podlagi restitucije iz leta 1923. Prevezto je bilo brez pisarniških evidenc, vendar že prej zaradi varnostnega mikrofilmanja foliirano, tako da so se morali avtorji držati že naprej določene sheme.

Publikacija nam že v začetku predstavi upravno reformo na nižji stopnji 1849-1868, s čimer je bila dana tudi zakonska osnova za obstoj in delovanje okrajnih uradov, njihove pristojnosti, organizacijo in njihovo poslovanje. Nato sledijo tehnični podatki o fondu z mejnimi letnicami, statističnimi podatki (od površine, števila prebivalcev, preiskovalnih sodišč, števila občin do preglednice fondov okrajnih uradov). Vsi podatki so tudi tabelarično prikazani.

Popis gradiva, ki obsega 136 strani, je zelo skrbno izdelan, kar dokazuje količina gradiva, saj celoten fond obsega le 4,4 tm. Za lažjo orientacijo po gradivu pa so izdelana še kazala, in sicer kazalo skupnih arhivskih enot z mejnimi letnicami, kazalo izbranih stavbnih spisov in krajevno kazalo.

Gašper Šmid

Kulturni spomeniki in njihov pomen, XXIV. srečanje mladih raziskovalcev zgodovine in I. srečanje mladih geologov

Informacije ZPMS, šte. 3/1993, Ljubljana, junij 1993

V letošnjem letu je izšel Zbornik povzetkov raziskovalnih nalog osnovnošolcev "Kulturni spomeniki in njihov pomen". Zbornik je izšel kot številka Informacij Zveze prijateljev mladine Slovenije. To je bil prvi poskus predstavitve raziskovalnega dela mladih zgodovinarjev, ki ga že od leta 1969 spodbuja Komisija za delo zgodovinskih krožkov pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije. Učenci osnovnih šol s pomočjo mentorjev z raziskovalnim delom razvijajo svojo ustvarjalnost, obogate svoje znanje in izstopajo iz povprečja in anonimnosti. Tema raziskovalnih nalog zgodovinskih in drugih krožkov za leto 1992/93 je bila "Kulturni spomeniki in njihov pomen". Zbornik je nastal po zgledu posameznih srednjih šol in gibanja Znanost mladini, ki na podoben način javnosti predstavljajo svoje raziskovalne